

Tack vare modern, självhäftande takpapp är det hur lätt som helst för självbyggaren att lägga tak.

Förutsättningen är förstås att man först lägger ett plant och stabilt underlag för takpappen och det gör vi här.

I serien om självbyggarens sommarstuga har vi tidigare visat hur vägg- och golvsektioner monteras på en sockel av betongplintar. På en enda dag klarar nu två man av att lägga taket. Se här hur det går till.

Lägg tak i en handvändning

När självbyggaren lägger tak, ja då är det inte bara för att det är praktiskt han väljer takpapp på ett underlag av plywood. Det är dessutom en enkel och hållbar lösning som alla kan lyckas med, även om man inte har provat på det tidigare.

Vi har nu kommit fram till den fjärde delen i artikelserien om självbyggarens sommarstuga. Även om du inte har följt serien kan du hoppa rätt in i beskrivningen – börja bara här.

Det är nu dags att lägga tak på huset och samma teknik kan med fördel användas på de flesta mindre byggnader. Det har ingen betydelse om du har tänkt isolera taket (som vi gör) eller om det bara handlar om ett enkelt tak över vedbon.

Tidigare har vi använt oss av sektioner i givna storlekar. Taket är ett undantag. Men det har ingen betydelse. Det är tämligen enkelt ändå.

Klart på en dag

Konstruktionen är så enkel, att när man har allt material på plats, så tar det endast en dag att lägga taket. Det visar

vi här. Inte nog med det. På denna enda arbetsdag för två personer hann vi också lägga takpapp och förstärka takåsen samt fästa aluminiumprofiler på vindskivorna!

Ja, det om något är väl självbyggarens stuga ...

Med en taklutning på cirka 15 grader kunde vi nöja oss med två lager takpapp. Vi valde den enklaste lösningen, även om den är dyrare, och köpte självhäftande takpapp. Bygger du en enkel stuga kan du i vissa fall nöja dig med ett lager takpapp.

Det är lättast att sätta ihop delarna till taket på plats – i stället för att snickra färdiga takstolar. Det visade sig också vara lättast att lägga upp de olika bjälkarna, fästa dem och sedan kapa dem till rätt mått. Därför förekommer det många cirkamått i vår materialista på nästa uppslag.

Stommen i taket, ryggra-

den kan man kanske kalla den, är en lång bjälke av limträ. Här använder vi en dimension på 90 x 200 mm, men du bör anpassa dimensionen efter aktuellt snötryck. Vår stuga står i snölastzon 1 (Skåne, Blekinge). Tillsammans med två kraftiga bärlinor ovanpå väggarna bildar bjälken det uthäng som är nödvändigt i gavlarna.

Ett varmare tak

Eftersom takbjälkarna här ger utrymme för endast 90 mm isolering kan du eventuellt öka tjockleken på bärlinor och takbjälkar för att få plats för mera isolering.

Taket består här av brädor av lärk som sedan täcks av takplywoodskivor. Man kan se brädorna underifrån i taksprånget och i gavlarna. Måla eller impregnera brädorna innan du sätter upp dem. □

Läs från början på www.gorsahar.com

Välj • Byggprojekt
Välj > Självbyggarens sommarstuga

Gratis för alla prenumeranter!

Det var en tidig lördagmorgon som golv- och väggsektioner lastades på en släpkärra och kördes ut till byggtomten. Söndag vid lunchtid kan vi klättra upp på taket och skruva fast takplywooden. Innan det blir söndagkväll kan vi avsluta takläggningen med att spika fast aluminiumprofiler på vindskivorna.

TAKLUTNING

■ Den mycket enkla takkonstruktion som används i självbyggarens sommarstuga passar endast i enkla byggnader. Takmaterialet måste vara lätt – takpapp.

■ Taklutningen är 15 grader och det duger i södra delarna av landet där snötrycket inte är stort. Tillverkarna av takpapp rekommenderar två lager papp för undvikande av fukt- och rötskador i underlagstaket.

Nockbalk, överliggare och sparrar ... ►

Nockbalk och överliggare monteras innan ...

1 Nockbalken (A) kommer att bära det mesta av taket och för att få tillräcklig styrka väljer vi en limträbalk. Dimensionen på denna skall anpassas efter den aktuella snölastzonen. Här är balken 90 x 200 mm och det räcker i södra Sverige (zon 1). Balken beställs i önskad längd på närmaste brädgård eller byggmarknad.

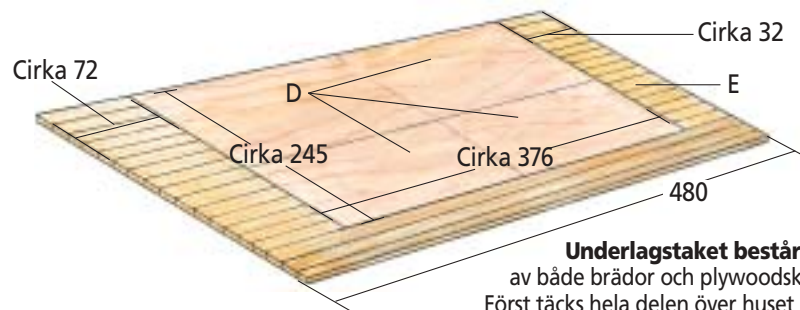
2 Vid tillverkning av gavelsektionerna försåg vi dem med urtag och i dessa läggs nockbalken. Vid gavelingången låter vi balken sticka ut 70 cm så att vi där kan få regnskydd. Vid den andra gaveln sticker balken ut 30 cm, och då skyddas en del av gaveln mot regn. Nockbalken monteras med 6 x 100 mm skruvar.

3 De två överliggarna (B) läggs på var sin långvägg och de kommer nu att passa perfekt i de urtag som redan har gjorts i gavelsektionerna. Här är det inte tal om samma fria spännvidd och därför kan dimensionen vara klenare. Överliggarna är här 100 x 100 mm.

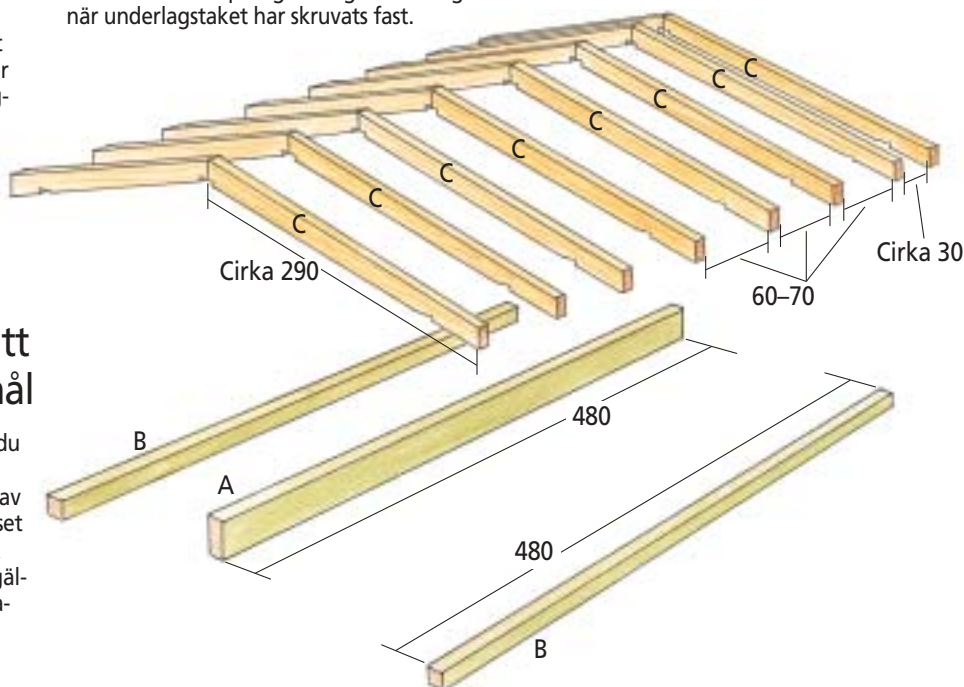

4 Överliggaren skruvas fast ovanpå väggsektionerna med 6 x 100 mm skruvar. För att bjälken skall ligga på plats medan du skruvar är det klokast att spänna fast den med tvingar. Fäst sedan en skruv på högst var 50:e cm.

Underlagstaket består här av både brädor och plywoodskivor. Först täcks hela delen över huset med plywoodskivor. Därefter läggs brädorna så att de sticker ut i bägge sidor och därmed automatiskt bildar takfot.

Såga till delarna först när du har fått alla på plats. Sparrarna kapas i längd när de har skruvats fast och taksprånget vid gavarna sågas till när underlagstaket har skruvats fast.

Takkonstruktionen kan lätt anpassas till olika önskemål

Du kan lätt justera skissen av taket om du t.ex. hellre vill ha ett taksprång på 120 cm. Men tänk på att taket i så fall måste stötts av ett par stolpar. Och skulle du vilja isolera huset ytterligare så kan du välja tjockare nockbalk och kraftigare överliggare och sparrar. Det gäller bara att bestämma sig i förväg, för när taket väl lagts är det för sent att ändra.

sparrarna mäts upp, sågas till och fästs ...

NOCKBALK

■ Dimensionen är här 90 x 200 mm med fri spännvidd på 360 cm. Det är acceptabelt när stugan står i snöfattigt område som Skåne. Bygger du längre upp i landet eller gör stugan större, så krävs kraftigare balk. En exakt beräkning kan beställas av en byggnadsingenjör.

Detta har använts

90 x 200 mm limträ:
1 nockbalk, 480 cm (A)

100 x 100 mm virke:
2 överliggare à 480 cm (B)

50 x 125 mm virke:
• 16 sparrar à 290 cm (C)
(sågas efter montering)

22 mm takplywood:
• Cirka 20 m², t.ex. 8 skivor (D) à 122 x 244 cm

22 x 140 mm brädor av lärk med not och spont:
• Cirka 65 löpmeter till takspräng (E)
• 12 brädor à cirka 300 cm till vindskivor (F)

19 x 125 mm lärk:
• 4 brädor à 480 cm till takfotsbräda (G)

44 x 44 mm trekantlist:
• 4 lister (H) à cirka 300 cm

Dessutom:

- 6 x 100 mm skruvar
- 42 byggbeslag
- 4 x 40 mm ankarskruvar
- 4 x 50 mm skruvar

Takpapp m.m.

- Självhäftande takpapp (Icopal Topsafe) till 30 m² samt till takåsen
- Aluminiumprofiler, 12 m
- Takkitt (takmassa)
- Pappspikar

1 Vänta med att såga sparrarna tills nockbalk och överliggare är på plats. Då kan du markera sågvinkeln på en av sparrarna och sedan använda denna som mall för övriga sparrar. Här håller vi en sparr i rätt läge och med hjälp av vattenpass markeras sågvinkeln. Vattenpasset hålls exakt mitt på nockbalkens kortände.

2 För att få en vågrät anläggningsyta mot nockbalken och överliggarna är det tvunget att såga ett urtag i varje sparr. Du kan se principen för dessa urtag på teckningen nedan. Även här använder vi en enda sparr som mall för de övriga. Det är förnuftigare än att använda en skiss eller skrivbordsritning som underlag vid sågningen.

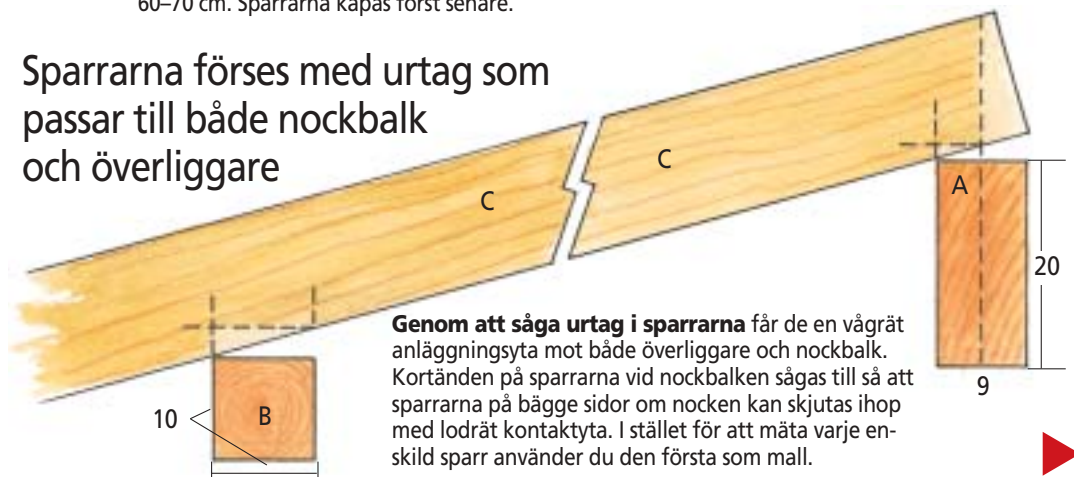

3 Lägg nu upp två sparrar så att de ligger kant i kant med utsidan på gavelsektionerna. Fäst sparrarna provisoriskt i överliggare och balk. Lägg upp två sparrar i den andra änden på samma sätt och fördela resten av sparrarna med ett inbördes avstånd på 60–70 cm. Sparrarna kapas först senare.

4 Det är nu dags att fästa sparrarna och det kan göras med snett nerslagna spikar eller också skruvar du fast dem. Här fäster vi sparrarna med byggbeslag på bägge sidor av nockbalken och överliggarna. Beslagen dras fast med 4 x 40 mm ankarskruvar.

Sparrarna förses med urtag som passar till både nockbalk och överliggare

Genom att såga urtag i sparrarna får de en vågrät anläggningsyta mot både överliggare och nockbalk. Kortändan på sparrarna vid nockbalken sågas till så att sparrarna på bägge sidor om nocken kan skjutas ihop med lodrät kontaktyta. I stället för att mäta varje enskild sparr använder du den första som mall.

... innan takskivorna läggs och jobbet avslutas

1 **Såga till plywoodskivorna (D)** så att de tillsammans täcker taket över stugan. Du skall senare isolera från undersidan och sätta upp innertak. Vänd skivorna så att du kan fästa längs alla kanter. Överlappning accepteras ej och skarvar skall hamna på en sparr. Se till att skivorna slutar mitt på sparrarna ovanför gavelsektionerna.

2 **Längs gavlarna, där taket sticker ut,** väljer vi i stället brädor av lärk (E) – samma slag som sedan används som fasadbeklädnad. Börja med att fästa taksprånget längs långsidorna. Tänk på att vända den snygga sidan neråt eftersom du kommer att se brädorna nerifrån. Fäst brädorna med 4 x 50 mm skruvar.

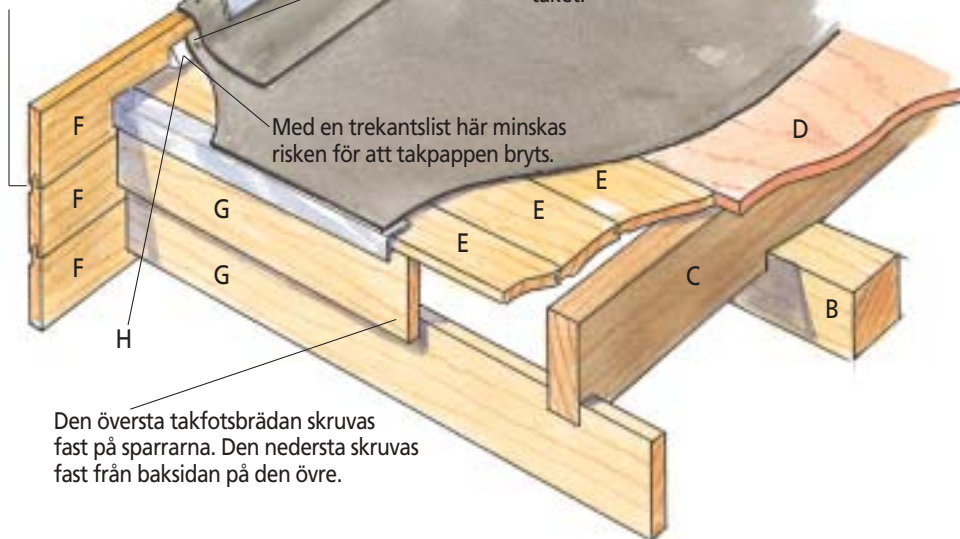
3 **Sparrarna (C) kortas av** först senare, när du har lagt den näst nedersta brädan i taksprånget. Då kan du nämligen räkna ut var sparrarna skall kapas med tanke på att den sista brädan kommer att sticka ut cirka 5 cm. Markera lodrätt med t.ex. smygvinke.

4 **Till vindskivor i gavlarna** limmar vi ihop tre brädor (F) i not och spont. Överflödigt spont sågas bort och den hoplimmade vindskivan skruvas fast på de yttre sparrarna med 5 x 50 mm skruvar. Vindskivan sticker här upp 7 cm över taket. Längs långsidorna monterar en takfotsbräda (G).

Vindskivans hoplimmade brädor vänds så att noten hamnar neråt.

Låt de undre skikten takpapp gå upp en bit förbi trekantslisten. Det övre skiktet fästs på vindskivan och går en bit ut på taket.

Med en trekantslist här minskar risken för att takpappen bryts.

Den översta takfotsbrädan skruvas fast på sparrarna. Den nedersta skruvas fast från baksidan på den övre.

Skiffer av takpapp

Visst kan det se lite tråkigt ut med ett papptak, och det får många att välja andra lösningar. När det inte passar så bra med annat material kan du i stället välja en kombination av skiffer och takpapp – shingel.

Shingel kan lättast beskrivas som takpapp som har skurits ut

till tungor eller bitar som läggs i rader. När det är lagt påminner det om skiffer.

Eftersom varje bit består av flera olika »plattor» så går det snabbt att lägga det nya taket på t.ex. ett underlag av Icopal Base 450. Vill du veta mera finns info på www.icopal.se

Shingel fästs tätt intill varandra utan överlappningar och till det används pappspikar. Normat förskjuter man raderna. Underlaget täts med svetsklara skarvar.

Snabbt med takpapp

Det går både fort och lätt att lägga takpapp. Inte minst för att pappen har självhäftande kanter. Du slipper därför att svetsa och smälta takmassa och klarar dig i stället med pappspikar och en tub takmassa på taket.

Det är stor skillnad på att lägga takpapp i dag och för endast 10–15 år sedan. Då skulle du svetsa och arbeta med flytande takmassa. Det ångade, rök och varmt på taket. Och hela tiden lurade brandfaran. Allt det slipper du nu. I dag spikar du fast de självhäftande våderna.

Det var en av anledningarna till att vi valde takpapp till den lilla stugan. De-

nandra var att takpapp är ett billigt material. Det är lätt, ser också trevligt ut på taket samt är enkelt att lägga. Det sistnämnda är extra viktigt för oss hemmahantverkare som sällan har så stor erfarenhet av takläggning.

Man kan diskutera om en stuga som denna skall förses med två lager takpapp eller ett. Många hantverkare säger att det räcker med ett medan tillverkaren rekommenderar två lager.

Takpapp köps i praktiska paketlösningar där det medföljer lättförståeliga bruksanvisningar och annat du behöver. Det enda du måste skaffa själv är täckprofiler till vindskivorna samt ett par gamla skor med mjuk sula, som du säkert måste kassera efter läggningen. De förlorar snabbt sitt värde som skor när du trampar ner alla skarvar i takkitt med pyttesmå steg.

Det tar två man ett par timmar att lägga takpapp på cirka 20 kvadratmeter.

Vi fäster en profil även längs takfoten

och den fästs med 20 mm pappspikar på var 5:e cm. Följ den bruksanvisning som medföljer. Aluminiumprofiler ser till att vattnet inte rinner »bakåt». På profilen läggs sedan takkitt som binder takpappen.

En 44 x 44 mm trekantslist (H) skruvas fast i vinkeln mellan tak och vindskiva för att ge takpappen en mjuk övergång mot vindskivorna. Fäst listen med 4 x 50 mm skruvar och såga av den vid takfoten samt geringssåga den över takåsen.

Takpappen läggs uppifrån och ner, alltså från takås till takfot. Vi börjar längs ena gaveln där vi klickar ut en sträng takmassa på ena trekantslisten. Därefter läggs ett par strängar i vådens hela bredd både längs takfoten och uppe vid åsen. Takmassa (tak kitt) säljs i patroner till fogpistoler.

Limytan på den första våden vänds ner mot trekantslisten. Dra bort skyddsfolien över den förlimmade sidan och lägg våden så att den kommer upp lite förbi kanten på trekantslisten. Tryck fast takpappen ordentligt och spika fast den på cirka var 5:e cm.

Limmet finns i bägge sidor av våden. Längs ena sidan vänder det neråt, i den andra uppåt. När du har fäst våden på taket tas folien bort och våden fästs med pappspikar med 6–7 cm mellanrum längs sidan. Fäst spikarna så att de inte sitter i en lång rad.

Nästa våd läggs sedan så att den överlappar lika mycket som limremsan i sidan är bred. Fäst våden med ett par pappspikar längs takåsen, rulla ut den och ta bort skyddsfolien. Pressa ner takpappen så att limmet hugger i limkanten på våden under.

Med en extra remsa på 30 cm bredd avslutar du längs gavlarna. När du har fäst den smala remsan på ovansidan av vindskivan, lyfter du upp den och klickar ut två strängar takmassa längs vindskivorna. Därefter trampar du ner överlappningspappen.

Längs takåsen lägger du en specialremsa för åsar. Den är självhäftande i hela rullens bredd, men bör ändå fästas med ett par strängar takmassa på bägge sidor av takåsen. Remsan fortsätter ut på vindskivan som nu täcks av tre lager takpapp.

Avsluta arbetet med vindskivorna genom att fästa en aluminiumprofil på dem. Profilen håller takpappen på plats och ser dessutom snygg ut. Profilen fästs med specialspikar av aluminium med packning.

Aluminiumprofilerna skarvas ofta med specialbeslag (det gör vi även här) som fästs med en spik. Utan beslag låter du bara profilerna överlappa varandra cirka 5 cm. Du får inte fästa spikarna genom bägge profilerna för då kan profilerna inte arbeta var för sig.

Se fram emot nästa nummer

Självbyggarens sommarstuga förses med fönster och ytterdörr

Det är faktiskt ganska lätt att montera fönster i de färdiga fönstersektionerna. Vid monteringen gäller det att noggrant täta karmarna, så att det inte drar i stugan. Men viktigast är att det inte kan tränga in vatten mellan karm och vägg. Det löser vi nästa nummer!

Egen stuga i sju delar

- Del 1 ● Golv- och väggsektioner
- Del 2 ● Grunden som alla kan lägga
- Del 3 ● Res huset på en lördag-söndag
- Del 4 ● Lagg ett tak och förs se det med takpapp
- Del 5 ● Sätt fönster och dörrar på plats
- Del 6 ● Klä huset utvändigt
- Del 7 ● Sätt in ett badrum i din stuga